

1

x JES

10 projecten die 2015 kleur hebben gegeven

Inhoud

10 projecten die 2015 kleur hebben gegeven	3
10 opvallende cijfers in 2015	4
Pleinpatrons: jonge vrijwilligers zorgen voor positieve impact op de buurt in Borgerhout	5
De JES-vrijwilligers bevroegd.....	8
Op driedaagse met Gentse nieuwkomers	10
Souffleurs: Brussels vrijwilligerscollectief dat barst van de positieve vibes	12
Talent Box: onze loopbaan onder de loep.....	14
JES gaat internationaal: 4 windstreken, 4 steden.....	16
Nieuwe jeugdcentra in het Antwerpse Rozemaai en Luchtbal	19
Jeugdverblijfscentrum De Waterman: stedelijke uitdagingen en toekomstplannen.....	21
NXT, de volgende stap voor jonge Brusselse werklozen.....	23
De impact van jeugdparticipatie: 10 jaar Yota op de site van Tour & Taxis	25

10 projecten die 2015 kleur hebben gegeven

Inleiding

Deze tekst is een experiment. Ieder jaar schrijven we tal van jaarverslagen maar dat zijn verantwoordingsstukken. Het zijn technische rapporten met een ingewikkelde structuur en opsommingen die niet echt bijdragen tot een inzicht in het werk van JES.

Daarom kozen we voor een extra jaarverslag. Een verzameling met 'highlights' over al onze werkingen heen, zonder al teveel strategische overwegingen samengesteld.

Dat zou dan een goede staalname moeten opleveren van het hedendaagse JES: een verzameling met praktijken waarin we de expertise van het huis gekoppeld hebben aan hedendaagse grootste uitdagingen.

Goed plan, maar het heeft wel enkele beperkingen...

Highlights doen denken aan de mooiste doelpunten uit het voorbije voetbalseizoen, maar zo steekt ons werk niet in elkaar. De puzzels die we leggen, hebben een geschiedenis die in sommige gevallen zelfs 20 jaar terug gaat, met demografische evoluties die zich toen al aankondigden, met eerdere projecten die we met wisselend succes hebben uitgevoerd, met jongeren die ons geregeld van koers deden veranderen...

Een benadering met highlights doet een aantal van onze medewerkers ongetwijfeld tekort. In regel gaat het dan om werkingen met een regulier aanbod dat al enige tijd bestaat. Werkingen waarin iedere dag vol overtuiging aan de kar getrokken wordt maar waarvan de resultaten zelden door de buitenwacht worden opgemerkt. Tot slot zijn niet alle belangrijke ontwikkelingen uit 2015 hoogtepunten geweest. Want wat gedacht van terreurniveau 4, waardoor onze Molenbeekse thuisbasis plots in een gestigmatiseerde zone kwam te liggen. Ook dat heeft er behoorlijk op ingehakt en zeker in de werking van ons Brusselse verblijfscentrum heeft het een hypotheek gelegd op onze plannen.

Dus hebben we de highlights ingeruild nog voor ze geschreven werden. Wat volgt zijn 10 korte hoofdstukken met JES-werkingen die 2015 om de één of andere reden kleur hebben gegeven. De meeste onderwerpen zijn weleens de revue gepasseerd in de blogafleveringen op jes.be. Maar de teksten zijn deze keer anders opgevat, eerder vanuit een overschouwend perspectief dan vanuit de medewerkersbeleving. En wat soms als een slechte gewoonte opduikt in onze rapporten willen we deze keer graag vermijden. We zullen voor één keer niet alles met mekaar in verband brengen (*even onze geïntegreerde werkwijze in de verf zetten weet je wel...*), we zullen geen link te leggen met allerlei nevenprocessen, we zullen niet iedere keer onze samenwerkingsverbanden en subsidieverstrekkingen benoemen. Sorry daarvoor, en die verontschuldiging is oprecht want in vele projecten hebben onze partners een cruciale rol gespeeld.

Om het geheel levendig te houden, sluiten we de meeste hoofdstukken af met een interview. De interviewronde leverde ons een bevestiging op van wat we reeds wisten: onze medewerkers hebben goed nagedacht over hun werk, ze hebben een groot hart voor jongeren, ze zijn ambitieus maar ook realistisch. Bovenal spreken ze dezelfde taal, en dat zorgt ervoor dat deze tekst zich laat lezen als één geheel. Hun werkterrein kan dan al verschillen, onze medewerkers bleken tijdens de interviews sterk doordrongen van dezelfde JES-filosofie. Het leek wel alsof ze daarover iets afgesproken hadden. Dezelfde bouwstenen van ons werk worden daardoor geregeld benoemd: het voornemen om een verschil te maken in wijken én voor jongeren die tot nog toe veel te weinig aan hun trekken zijn gekomen, onze aanpak waarbij we jongeren zelf hun toekomst laten regisseren, een werking met vrijwilligers als setting voor persoonlijke groei... Maar genoeg ingeleid. Hier volgt 10 maal JES in 2015.

10 opvallende cijfers in 2015

30 jaar zijn we geworden en dat hebben we **3** x gevierd

47 blogposts publiceerden we op jes.be

80 jongeren vonden een job via onze Antwerpse arbeidscompetentiebegeleiding

126 medewerkers zetten zich met hart en ziel in

109 kopjes koffie gieten we dagelijks naar binnen

193 vormingen organiseerden we voor jeugdprofessionals

250 die hard vrijwilligers op de teller

1041 fans op onze Facebookpagina

11428 overnachtingen in ons jeugdverblijfcentrum de Waterman (en **1500** geannuleerde overnachtingen sinds november 2015)

19494 kinderen en jongeren namen deel aan **1258** vrijetijdsactiviteiten

Pleinpatrons:

jonge vrijwilligers zorgen voor positieve impact op de buurt in Borgerhout

Op vier Borgerhoutse pleinen werd in de zomer van 2015 geëxperimenteerd met een nieuw concept: 'Pleinpatrons'.

Initiatiefnemer was het districtsbestuur Borgerhout, de ontwikkeling van het project gebeurde door JES in samenwerking met Kras jeugdwerk en Samenlevingsopbouw. De vorming en de coaching van jongeren was een opdracht voor onze EVC-medewerkster, de vormingsmedewerkers en de jeugdwerkers van JES, Kras en Samenlevingsopbouw.¹

Pleinpatrons zijn eerst en vooral jongeren die de omgeving kennen als hun broekzak. Ze groeiden er op en zijn zelf intensief gebruiker van de publieke ruimte.

Maar het zijn ook jongeren met een groeipotentieel. Ze willen als vrijwilliger iets betekenen voor de wijk en mits opleiding en coaching nemen ze een engagement op als steward of animator. We weten uit ervaring dat zo iets aanstekelijk kan werken. Ook andere jongeren willen dan deel uitmaken van een equipe die zich inzet voor de buurt en daarvoor waardering terugkrijgt.

De buurten waar de eerste Pleinpatrons van JES werden ingezet zijn: het Luitenant Naeyaertplein met beroepskracht Aziz Hitou (25) en de Pleinpatrons Ayoub Ebn Siamar (20), Redouane Dahchouri (18) en Ahmed Charif (20).

de Bloemstraat met beroepskracht Amar Zouggaghi (24) en de Pleinpatrons Ilias Ahmadoun (20) en Chahid Boulima (18).

Uit een evaluatie bleek dat dit project in meerdere opzichten de verwachtingen heeft ingelost. Aanvankelijk bedacht als een manier om de overlastproblematiek bij evenementen aan te pakken, bleken de Pleinpatrons nog wat anders op te leveren.

Hieronder staan we even stil bij die meerwaarde van de Pleinpatrons. Bovendien zien we nog een groeimarge die we niet mogen laten liggen. Dezelfde partners zetten alvast in op een verderzetting van hun samenwerking in 2016. Samengevat weerhouden we uit het startjaar 2015 deze 4 vaststellingen:

¹ Bronnen:
ATV-reportage en GVA: jongeren 'bewaken' zelf pleintje via www.jes.be/blog/99.
www.jes.be/mijnPlaats/bijlagen/pleinpatrons.pdf

'PleinPatrons zorgden voor incidentloze zomer in Borgerhout', zo kopte ATV in haar uitzendingen van 09/09/2015. Die aankondiging verwees naar een **overlastproblematiek** die deze keer uitbleef. Over de oorzaken van die overlast kan lang gedebatteerd worden. Insiders wijzen dan op een groot tekort aan openbare ruimte in Borgerhout. De pleinen zitten altijd overvol en worden heel intensief gebruikt. De Pleinpatrons bieden uiteraard geen antwoord op structurele problemen zoals een tekort aan speelruimte. Maar in de aanpak van overlast zetten de Pleinpatrons wel in op het sociale stadsweefsel, en dat is iets wat een veiligheids-camera nog steeds niet kan. Overlast werd vaak veroorzaakt in de marge van grote zomerevenementen die zonder overleg met de buurt neerstreken op het plein. De Pleinpatrons zorgden ervoor dat er op voorhand gecommuniceerd werd tussen pleingebruikers en organisatoren, en dat bleek een cruciale stap.

Pleinpatrons zorgen ook voor een **andere sfeer** op het plein. Eén van de jongeren drukte het als volgt uit: 'Vroeger was het hier de wet van de sterkste. Vandaag is dat niet meer het geval. Sinds wij hier met de Pleinpatrons actief zijn, komt iedereen aan bod'. En 'iedereen', dat zijn alle gebruikers van het plein, niet enkel jongeren maar ook gezinnen met jonge kinderen, ouderen en buurtverenigingen.

Anders gezegd: een Pleinpatron probeert van het plein een plaats te maken waar iedereen zich thuis voelt. Hij is vertrouwd met de dynamiek van een plein, heeft oog voor de verzuchtingen van de verschillende pleingebruikers en maakt goede afspraken.

Vervolgens zorgen de Pleinpatrons voor een **groter aanbod** van activiteiten voor kinderen en jongeren. Als animator staan ze zelf op het plein met (sport-)activiteiten, als netwerker zijn ze een aanspreekpunt voor de organisatoren van evenementen en voor buurtbewoners. Dat zorgde er bijvoorbeeld voor dat een recordaantal kinderen en jongeren deelnam aan het zomerprogramma van de jeugddienst in Borgerhout en dat jongeren makkelijker gebruik konden maken van de stedelijke infrastructuur zoals sporthal en zwembad.

Tenslotte nog vermelden dat Pleinpatrons een **belangrijke leerkans** krijgen. In een stad mag het sociaal-cultureel aanbod dan al groot en verscheiden zijn, deze jongeren maken daar nauwelijks gebruik van. Wanneer we leerkansen voorzien voor vrijwilligers in die buurten (situaties leren inschatten, oplossingsgericht kunnen denken, overleggen en samenwerken...), dan zullen ze daarmee hun curriculum aanzienlijk versterken.

Voor Aziz, onze jeugdwerker op het L. Naeyaertplein, hadden we enkele vragen over zijn eerste ervaring met de Pleinpatrons:

Toen je hen voor het eerst aansprak rond het plan om te werken met Pleinpatrons, wat vonden de jongeren daar dan van?

Aziz:

Sommigen vonden het maar zever, maar al snel kon ik ze overtuigen om het voorstel een kans te geven. Ik heb met die jongeren ook al langer een sterke band. Ik ken hun familie, weet waar ze wonen... en kan hen ondertussen makkelijk motiveren.

Hoe kies je je Pleinpatrons?

Aziz:

Eigenlijk wijst die keuze zichzelf uit. Want wie Pleinpatron wil worden moet daar zelf iets voor over hebben. In de komende weken moeten ze bijvoorbeeld iedere week enkele uren vorming volgen en op termijn verwachten we dat ze een animatorattest behalen.

Die verwachting zorgt ervoor dat Pleinpatrons zich verantwoordelijk zullen gedragen. In mijn Pleinpatrons heb ik dan ook alle vertrouwen, ik kan die mannen gerust eens alleen laten wanneer ik zelf weg moet.

Kan je merken dat de Pleinpatrons bijdragen tot een betere verstandhouding op en rond dit plein?

Aziz:

Jazeker, maar dat past in een bredere aanpak waarbij ik mijn jongeren op de buurt betrek. Een voorbeeld: ze wilden hier een fietspad doortrekken waardoor ons voetbalveld de helft kleiner zou worden. Dat konden we niet laten gebeuren, dit voetbalveld is het belangrijkste wat ze hebben. We hebben inspraak gevraagd en gekregen: in de nieuwe plannen wordt het voetbalveld gewoon wat opgeschoven.

Ander voorbeeld: wanneer we met onze jongeren elders een voetbaltornooi spelen, krijgen we vaak complimenten over de manier waarop we ons als groep hebben gedragen. Jongeren zijn gevoelig voor

dit soort waardering. Bij de Pleinpatrons werkt dat ook zo: wanneer de buurt het goed doet en er wordt over gesproken, dan zijn we trots.

Waar dromen jullie van?

Van een jeugdhuis, van een plek om samen te komen in de winter.

Aziz toont ons vervolgens Center 5, een boogvormige nis in de spoorwegberm, dat het Naeyaertplein afzoomt. Het is er erg vochtig en koud, maar mits de nodige aanpassingen zou het een geweldige plek kunnen zijn om met jongeren binnenactiviteiten te organiseren.

Aziz Hitou (26)

Jeugdwerker op en rond het plein waar hij zelf opgroeide: het Naeyaertplein in Borgerhout.

Topspeler in het zaalvoetbal. Je kan hem aan het werk zien bij Futsal Topsport Antwerpen en in onze nationale zaalvoetbalploeg.

De JES-vrijwilligers bevraagd

Ons werk met vrijwilligers is zo oud als de organisatie zelf. We hadden ze in de jaren '80 nodig om JES op de kaart te zetten met enkele grote evenementen, we bouwden met hen een Brusselse avonturenzaal, ze staan al (bijna) 20 jaar paraat om met ons de jaarlijkse Kunstbende-voorondes te organiseren...

Wanneer JES van start gaat in Antwerpen (1997) zien we daar al snel een nieuw vrijwilligersprofiel opduiken. Het gaat om jongeren die rechtstreeks uit de doelgroep van onze lokale werkingen komen, het gaat om jongeren waarvoor vrijwilligerswerk in de eerste plaats ook een leerkans is.

We hadden dat natuurlijk al langer in de gaten en onze werkingen hebben zich sinds lang rond de verwachtingen van die jongeren ontwikkeld. Maar in 2015 hebben we ons vrijwilligerswerk vanuit een afzonderlijke opdracht grondig doorgelicht².

Later dit jaar presenteren we onze manier van werken met stedelijke vrijwilligers, hieronder geven we een samenvatting van het onderzoek naar het profiel van onze vrijwilligers, wat hen drijft in hun engagement en wat ze van ons verwachten.

Een berekening van het aantal vrijwilligers bij JES ligt moeilijk, er bestaat geen formele inschrijvingsprocedure om vrijwilliger bij JES te worden. Bovendien kan de vrijwilligersbetrokkenheid sterk verschillen. Eind 2014 voerden we wel een 'nulmeting' uit die een soort ondergrens opleverde: 233 vrijwilligers hadden in de loop van dat jaar een vrijwilligersopdracht uitgevoerd die we ook administratief konden traceren.

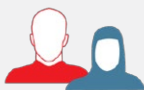
Het profiel van JES vrijwilligers

In 2015 liep een onderzoek naar het profiel van onze vrijwilligers, 133 jongeren werden daarvoor geïnterviewd. Aanvullend werden ook een aantal JES-medewerkers bevraagd die verantwoordelijk zijn voor de coaching van vrijwilligers op JES.

De profielen lopen sterk uiteen. We hebben het dan over leeftijd, scholing, afkomst, motivatie, taal, zelfsturing... In die zin bestaat de JES-vrijwilliger niet. Toch is het niet moeilijk om twee grote profielen uit elkaar te halen (zie kader).

In het **eerste profiel** vind je jongeren terug die niet uit de doelgroep van JES komen. Het zijn vaak twintigers met jeugdwerkervaring en met de nodige (technische) skills. Zij *'hebben het voor de stad'* en willen hun betrokkenheid omzetten in een concreet engagement. Het zijn voornamelijk hoger geschoolde jongeren met een stabiele socio-economische achtergrond. Bovendien zijn deze vrijwilligers 'zelfsturend', hun ervaring met jongerenwerk maakt dat mogelijk. Uiteraard zien deze jongeren hun engagement bij JES als een manier om zichzelf verder te ontplooiën, maar we voorzien voor deze groep geen expliciet leertraject.

Aan de andere kant, maar zeker niet als een tegenpool van de eerste groep, werkt JES met jongeren die een heel traject afleggen binnen de werkingen. In dit **tweede profiel** zien we jongeren die eerst deelnemer zijn van JES-activiteiten in de wijk, in vele gevallen van kinds af aan. Het gaat om jongeren zonder vrijwilligersbagage. Bij JES krijgen ze hun eerste vrijwilligerservaring, die ze niet combineren met andere vrijwilligersverplichtingen.

De socio-economische status van deze groep is lager, ze zijn vaker laaggeschoold en (althans in Brussel) in een anderstalige omgeving opgegroeid. Van onze bevraagde vrijwilligers had 81% een andere (dan Belgische) origine.

² stage-opdracht Elke Cromphout, studente pedagogie UGent)

Waarom zou je vrijwilliger worden bij JES

Hieronder leggen we een focus op het tweede vrijwilligersprofiel.

De meerderheid van die vrijwilligers komen via via bij JES terecht of dankzij onze vindplaatsgerichte werkingen. Onze lokale aanwezigheid en onze bekendheid in informele netwerken is in dat opzicht dus erg belangrijk. Deze cijfers geven een idee van het vrijwilligerverloop op JES en tonen aan dat we met een grote groep *newbies* werken: 41% is minder dan 1 jaar actief als vrijwilliger op JES, 27% 1 tot 4 jaar, 32% is meer dan 5 jaar JES-vrijwilliger.

Vrijwilligersvergoedingen dienen om onkosten te dekken. In hoeverre ze door een aantal jongeren ook als een 'loon' worden gezien, vormt het onderwerp van een interessante discussie die we hier niet zullen voeren. Een belangrijke conclusie uit onze bevraging is echter dat jongeren niet meteen aan een vergoeding denken wanneer we hen vragen wat hen motiveert om vrijwilliger te zijn bij JES. Afhankelijk van het soort werking, verschilt de rangorde, maar deze **motieven** komen vaak terug:

- > Al beheersen ze niet noodzakelijk de taal die gebruikt wordt om verworven competenties te benoemen, het verwerven van **ervaring** (die je ook kan meenemen in een cv) wordt geregeld vermeld.
- > Jongeren vinden het gewoon **leuk** om vrijwilligerswerk te doen. Ze zien het als een gelegenheid om samen te zijn met vrienden en nieuwe mensen te leren kennen. Vooral voor de specifieke groep nieuwkomers is het uitbouwen van een sociaal netwerk belangrijk.
- > Jongeren willen '**iets terug doen**' voor de wijk.
- > In vrijwilligerswerk vinden jongeren een kans om te **experimenteren**.

Geen motiverende factor *as such*, maar 'o zo belangrijk' is voor jongeren een welge-

meende *merci* te krijgen voor de geleverde prestatie. Dat kan overigens op verschillende manieren: door met hen af te spreken, een berichtje te sturen, te horen hoe het gaat, een post te liken op Facebook... De vrijwilligers zelf beamen dat waardering een echte beloning is, en die kan komen van JES-medewerkers, van deelnemers of buitenstaanders.

Onze professionele medewerkers hebben dat overigens goed begrepen: '*Je moet je vrijwilligers soigneren.*' is voor hen een absolute voorwaarde in dit soort werk.

Studiedag vrijwilligerscoaching

Op dinsdag 25 oktober delen we onze expertise rond de coaching van stedelijke vrijwilligers op de studiedag 'Empowered by JES'.

Op de studiedagwebsite vind je een uitgebreide toelichting bij de thema's die aan bod zullen komen, hieronder overlopen we de belangrijkste topics op een drafje:

In het voormiddagdeelte staat de vrijwilligerspraktijk van JES centraal. Sommige JES-medewerkers zullen het hebben over de eerste stap, die van de werving: hoe bouw je aan een relatie op basis van vertrouwen met jongeren uit de buurt, want dat is een noodzakelijke voorwaarde om die jongeren tot een vrijwilligersengagement te bewegen. Net zo noodzakelijk is de aansluiting die onze medewerkers zoeken met de leefwereld van jongeren, alsook het principe waarbij jongeren ten allen tijde mede-eigenaar blijven van het vrijwilligerstraject dat ze zullen lopen.

Voor sommige doelgroepen die extra omkadering behoeven zoals nieuwkomers werkten we op JES opstapmodules uit, voor specifieke doelgroepen zoals tienermeisjes zochten we met jongeren uit die doelgroep naar een specifiek aanbod voor leeftijds- en

gendergenoten.

Als we het op JES hebben over vrijwilligerstrajecten, dan hebben we het meestal ook over leertrajecten of competentietrajecten: een bewuste aaneenschakeling van activiteiten of projecten waarbij jongeren in toenemende mate, maar op hun eigen tempo, uitgedaagd worden om hun grenzen te verleggen. De leersetting die we dan voorzien is niet formeel maar weldoordacht, onze medewerkers brengen dat op de studiedag zorgvuldig in kaart.

Tot slot zullen we stilstaan bij de impact van vrijwilligerswerk in de wijken waar we met JES een tijdlang actief zijn. Werkers en jongeren zullen getuigen hoe een doorgevoerd vrijwilligersengagement ervoor kan zorgen dat zeer diverse groepen zich meer thuis zullen gaan voelen in een wijk.

In de namiddag trekken we alle registers open. Tal van hot items, opgemerkte praktijken van andere organisaties, academische inzichten, beleidsvraagstukken... worden met aangepaste werkvormen samengebracht in een keuzemenu. Op dit ogenblik nog work in progress, maar gefinaliseerd naarmate de studiedag dichterbij komt: check daarvoor regelmatig www.jes.be/empoweredbyjes

EMPOWERED BY JES

Save the date:

Studiedag 'Empowered by JES' rond de coaching van jonge stedelijke vrijwilligers in een leertraject.

25/10/2016

In Het Steen Antwerpen

Op driedaagse met Gentse nieuwkomers

Het opleiden van animatoren die in de stad actief zullen zijn, gaat nogal moeilijk in de Vlaamse velden. We organiseren deze liever met twee voeten in de grootstedelijke realiteit en passen hem dan ook aan een stedelijke doelgroep.

Op basis van die stelling hebben we 15 jaar geleden ons cursusaanbod opnieuw uitgevonden. De stelling lijkt simpel maar zorgt voor een moeilijke uitdaging wanneer je ook met jongeren zonder jeugdwerkbagage een 'leerplan' moet afwerken. Dat geldt bij uitstek voor de doelgroep van dit hoofdstuk: minderjarige nieuwkomers. In die groep zitten jongeren uit alle hoeken van de wereld, maar toch komen enkele kenmerken vaak terug: een beperkte kennis van onze talen, onvertrouwd met onze instellingen, een onzeker verblijfsstatuut ... maar vooral ook gretig om te participeren aan ons jeugdwerk.

Voor die jongeren hebben we kennismakingsmodules voorzien, een soort van voortrajecten die een opstapje zijn naar onze animatorcursussen.

Met jongerenwerk voor nieuwkomers hebben we intussen ervaring opgedaan in Gent, Brussel en Antwerpen. Hieronder zetten we ons in het spoor van onze Gentse jeugdwerkers, qua nieuwkomerscoaching hebben zij namelijk de meeste kilometers op de teller staan.

In Gent voorzien we een nieuwkomersdriedaagse, een specifiek voortraject om anderstalige nieuwkomers te doen instromen in onze reguliere animatorcursussen.

Maar wat zit er dan in zo'n nieuwkomersdriedaagse? Nieuwkomers zijn vaak wat onzeker, we moeten ze eerst vertrouwd maken met onze spelcultuur en met JES.

We willen wat bagage meegeven rond spel, speluitleg en begeleidershouding, maar we doen dat op een erg laagdrempelige manier. Dat wil zeggen met een aangepast tempo (met een beperkt aantal sessies per dag van relatief korte duur en met 'luchtige' en toegankelijke spelletjes).

De eenvoudige setting wil niet zeggen dat we geen oog hebben voor reflectie en het verwoorden van een mening. Maar ook dat is een hele uitdaging en vraagt intensieve coaching en aangepaste methodieken. Een nieuwkomersdriedaagse bereidt jongeren voor op een traject als animator maar werkt omgekeerd ook als een screeningsmoment. Jongeren komen te weten of een animatorcursus iets voor hen is en of hun niveau van het Nederlands wel goed genoeg is om bij ons een cursus te volgen.³

Of onze vormingswerkster in Gent **Liesbet** alle landen wel kan aanduiden op een we-

reldkaart kwamen we niet te weten, maar met haar antwoord op volgende vragen pakte ze zelfs onze co-interviewende professor uit Toronto⁴ moeiteloos in:

Vanwaar komen de nieuwkomers vandaag en hoe komen ze op JES terecht?

Liesbet:

Het gaat om een bonte mix met jongeren uit Afghanistan, Pakistan, Tibet, een aantal Oost Europese landen... We zoeken hen zelf op in onthaalklassen voor anderstalige nieuwkomers en in opvangcentra. We maken hen dan warm voor ons aanbod met een presentatie in spelvorm.

In welk opzicht verschilt een nieuwkomersdriedaagse van andere cursussen waarin we jongeren kennis laten maken met het jeugdwerk?

³ Onze nieuwkomerswerking kwam ook reeds aan bod in deze blogberichten op www.jes.be: www.jes.be/blog/130 en www.jes.be/blog/47

⁴ Jamil Jivani is professor aan de York Law University in Toronto. Drie maanden lang namen we hem mee op sleeptouw doorheen onze werkingen.

Liesbet:

De basis die we meegeven is eigenlijk dezelfde maar wordt anders verpakt. Om een voorbeeld te geven: op de cursussen van JES worden verschillende rollen van een animator uitgetoetst: de clown, de scheidsrechter, de gids... Dat doen we tijdens de nieuwkomersdriedaagse ook, maar dan ondersteund door toneelstukjes en tekeningen.

En verder houden we er in onze begeleidingsstijl rekening mee dat jongeren vaak nog onzeker zijn, sociaal wenselijke antwoorden geven, al eens de indruk geven 'lui' te zijn maar eigenlijk niet goed in hun vel zitten...

Hoe ga je om met traumatische ervaringen? Hoe ga je om met allerlei problemen waarmee een minderjarige eigenlijk niet bezig zou moeten zijn (zoals verblijfspapieren bv.)?

Liesbet:

In die 5 jaar dat we met nieuwkomers werken, hebben we daarin een hele weg afgelegd.

We hebben geleerd dat jongeren zelf wel beslissen of en wanneer ze hun problemen bespreekbaar willen maken. Voor die problemen staan we als begeleiders open, we hebben ons op dat vlak ook bijgeschoold. Maar anderzijds zijn we geen therapeuten. Bovendien levert een nieuwkomersdrie-

daagse, die ook gewoon spelplezier moet opleveren, niet het beste kader voor therapeutisch werk. Ondertussen hebben we een netwerk opgebouwd dat ons kan helpen. Zo kennen we bijvoorbeeld 2 advocaten die de jongeren gratis van juridisch advies voorzien.

Zijn er voorbeelden van jongeren die ooit begonnen zijn als deelnemer aan een nieuwkomersdriedaagse en die vandaag actief zijn als vrijwillig jeugdwerker?

Liesbet:

Die zijn er zeker. Sommige jongeren uit de eerste lichting nieuwkomers zijn vandaag actief als vrijwilliger op de nieuwkomers-

driedaagse of als medewerker op de kunstwedstrijd Kunstbende bijvoorbeeld. Maar daar is het ons eigenlijk niet om te doen. Het komt er op aan om die jongeren iets mee te geven. Op de driedaagse zien we jongeren openbloeien, zelfvertrouwen krijgen, verantwoordelijkheid nemen...

Sommige zullen zich hier vestigen, anderen keren terug, nog anderen verdwijnen wellicht in de illegaliteit... maar wanneer je sociale weerbaarheid versterkt is, dan zal dat je in elk mogelijk scenario vooruit helpen.

Liesbet Van Dycke⁽³⁰⁾

Vormingswerkster in Gent, pionier in het jongerenwerk met nieuwkomers, organisator van de Gentse Kunstbendevoorronde.

Souffleurs:

Brussels vrijwilligerscollectief dat barst van de positieve vibes

In het vorige hoofdstuk ging het over nieuwkomers en dan zaten we aan de kant van de instroom in onze werkingen. Hieronder gaat het over jongeren die intussen enkele jaren JES-engagement achter de rug hebben.

Laatst nog op het Brussels slotfeest van 30 jaar JES (23/10/2015) hebben ze de show gestolen. 3 Souffleurs hadden zich gedurende 1 dag in de *slipstream* van 3 Brusselse excellenties gezet (Guy Vanhengel, Pascal Smet en Bianca Debaets) en brachten in de Beursschouwburg een - *bijwijken hilarisch* - verslag uit van die ervaring.⁵

De Souffleurs zijn jongeren die ooit bij JES begonnen zijn als animatorcursisten. Ondertussen profileren ze zich als topvrijwilligers bij JES, als cursusgevers voor een nieuwe generatie animatoren maar ook als een collectief dat zelfstandig (zowel individueel als in groep) actief is in het Brussels jeugdwerk.

In een blogbijdrage op jes.be van 30/10/2015⁶ werden zowel de Souffleurs als de initiatiefnemers van JES uitgebreid geïnterviewd, dit is de essentie van wat toen werd verteld:

Al is JES geen 'ledenorganisatie', toch vinden jongeren er een uitvalsbasis om samen dingen te ondernemen en zich vervolgens sterk met JES te identificeren.

In het geval van de Souffleurs gaat het om een lichter animatoren vanaf 2008. Gedurende 5 jaar was er een sterke sturing door JES. In 2014 kwam er een kantelmoment:

een jongerenuitwisseling met Dublin die - zoals dat hoort bij dit soort projecten - samen werd voorbereid. Daaruit ontstond een hechte groep die zich ook profileert als een collectief (met een eigen logo nog aan toe), en die groep volgt inmiddels verschillende sporen:

> een engagement als vrijwilliger. Onder de vleugels van JES hebben de Souffleurs in februari 2015 zelf een eerste **animatorcursus** gegeven. De vrijwilligersparaatheid van Souffleurs is overigens legendarisch. Of zoals één van onze jeugdwerkers dat verwoordt: *'Als ik ze nu zou opbellen om morgen iets te komen doen op JES, dan garandeer ik je dat ze er met twintig zullen staan'*.

> Jonge animatoren die een cursus achter de rug hebben, willen graag deel uitmaken van het collectief. Die mogelijkheid werd intussen voorzien. Ze volgen een jaartraject als **'aspirant-Souffleur'** en worden daarin gecoacht door ervaren jongeren uit het collectief. In een beurtrol organiseren ze dan activiteiten voor elkaar.

> Op een gevorderd niveau volgen de Souffleurs zelf een competentietraject en de meest ervaren Souffleurs staan in voor het goede verloop van dat traject. Met het besef dat Souffleurs zelf een voorbeeld zijn geworden voor nieuwe animatoren (stress!), is er een intrinsieke motivatie ontstaan om verder te groeien als coach. Om wat houvast te krijgen is er op dit ogenblik een zoektocht aan de gang waarbij de Souffleurs - onder begeleiding van de competentiespecialist op JES - een **'competentieprofiel voor Souffleurs'** opstellen.

> Tenslotte zijn Souffleurs op meerdere fronten actief en hebben ze JES niet nodig om zich in Brussel als jeugdwerker of als organisator van culturele evenementen te manifesteren. Geregeld duiken ze ook op als **'wakkere burgers'** in de Brusselse media, zoals laatst nog toen het burgerinitiatief 'Molenbeek Geeft Licht' reageerde op de negatieve beeldvorming rond die gemeente (waar nogal wat Souffleurs wonen).

⁵ www.jes.be/blog/105

⁶ www.jes.be/blog/104

Zoveel positieve vibes. Lang geleden dat we zoveel betrokkenheid, verantwoordelijkheidszin en groeiperspectief in één en hetzelfde succesverhaal tegengekomen zijn. Toch eens proberen of we er wat vernis van af gekrabb krijgen. We interviewden onze Brusselse vormingswerkers **Dominique en Sarah**.

Julie hebben geluk gehad. Er kwam op een zeker moment een klik die net zo goed niet had kunnen komen. En er zitten toevallig Souffleurs tussen die de anderen op sleeptouw kunnen nemen.

Het klopt dat er op zeker moment een klik was (een uitwisselingsproject in het buitenland), maar we hebben met JES wel de omstandigheden voorzien waarin deze groep jongeren kon starten en groeien. Geheel volgens de JES-filosofie werd de ruimte waarin de Souffleurs zelf verantwoordelijkheid konden nemen steeds groter gemaakt. Het klopt ook dat de belangrijkste motivatie van aspirant-Souffleurs om

volwaardig deel uit te maken van het collectief, gevoed wordt door de sterke persoonlijkheid en het charisma van enkele ancients. We hebben er met JES wel mee voor gezorgd dat die ancients een rolmodel konden worden voor een jongere generatie.

Wanneer die ancients morgen vertrekken valt het hele concept in duigen.

De aflossing van de wacht is inderdaad een aandachtspunt. De nieuwe generatie is nog niet klaar om de fakkel over te nemen mocht dat morgen nodig zijn. Maar stel dat er zich op de korte termijn een opvolgingsprobleem zou voordoen, dan moeten JES-medewerkers tijdelijk meer op de voorgrond treden.

Hoe definiëren we de rol van JES-medewerkers t.o.v. de Souffleurs?

Die rol is vergelijkbaar in al onze vrijwilligerswerkingen. Op het basisniveau, zoals bij animatorcursussen, laten we onze vrijwilligersteams grotendeels begaan. Zelfs

de communicatie rond onze cursussen kan bij hen zitten. Uiteraard blijven we faciliteren en coachen en zorgen we ervoor dat we goed geïnformeerd blijven, zodat we de jongeren die instromen nog steeds persoonlijk leren kennen. In leertrajecten op een gevorderd niveau, zoals dat van de hoofdanimatorcursussen, blijven we met de vormingswerkers van JES zelf aan zet.

Noem eens een belangrijk aandachtspunt.

Diversiteit, maar niet op de manier die je zou verwachten.

Onze cursussen zitten steeds vol, we werken inmiddels met wachtlijsten. De werwing loopt overigens vanzelf: cursisten brengen zelf nieuwe cursisten mee.

We komen uit bij een zeer divers cursuspueblok waarin tal van origines samen zitten. Enkel het profiel van de jongeren die niet van allochtone origine zijn, begint te ontbreken.

Sarah Storme (33) en

Dominique Vankan (31)

Sarah en Dominique zijn onze Brusselse vormingswerkers.

Sarah is wereldreizigster. Dit jaar waren we ze bijna kwijt toen ze met een voedselvergiftiging werd overgevlogen uit Dubai.

Dominique laat af en toe van zich spreken als fotograaf, zijn eigenlijke vakgebied. Zo haalde hij op ons '30 jaar JES'-feest een reeks polaroidnegatieven uit de vuilnisemmer. Met behulp van bleekwater recupereerde hij op die manier een reeks portretten van JES-medewerkers en -sympathisanten.

Talent Box: onze loopbaan onder de loep

Het personeelsbestand van JES is zeer divers samengesteld. Hier werken 9 verschillende nationaliteiten, veel jonge en wat oudere medewerkers, hoog- en laaggeschoolden, medewerkers met een zeer uiteenlopende deskundigheid in zeer verschillende domeinen.

We beschouwen die diversiteit als een rijkdom van JES, maar we weten ook dat we bijgevolg een personeelsbeleid met zeer veel schakeringen moeten voeren. Bovendien zien we de competentieontwikkeling van onze werknemers niet van bovenuit gestuurd maar in dialoog ontstaan. Net zoals we jongeren eigenaar maken van het (vrijwilligers-)traject dat ze bij ons lopen, maken we onze werknemers eigenaar van hun loopbaan op JES.

Op te merken valt dat we in de voorbije jaren sterk geïnvesteerd hebben in de aanwerving van medewerkers met een atypisch profiel. We zochten en vonden jongerenwerkers met een grote 'street credibility', medewerkers waarvan we weten dat ze kunnen uitblinken als eerstelijnswerker tussen kinderen en jongeren in de stadswijken waar JES een verschil wil maken. Formele kwalificaties zijn bij die aanwervingen dan minder belangrijk, maar omgekeerd wordt de verantwoordelijkheid van

een werkgever om met die medewerkers een leertraject op te stellen en na te denken over het loopbaanverloop, net groter.

Met een interne en een externe werkgroep zijn we gaan nadenken over een instrumentarium waarbij we zijn vertrokken van enkele frappante vaststellingen. Medewerkers durven of kunnen soms niet de regie te nemen over de eigen loopbaanontwikkeling. Hoewel we er regelmatig bij stilstaan tijdens evaluatiegesprekken, toch stellen

we vast dat medewerkers het overzicht verliezen over de evolutie van hun loopbaan. Sommigen beseffen maar half hoezeer ze bij JES gegroeid zijn in hun rol als coach en vertegenwoordiger van de jongeren waarmee ze werken, anderen kunnen moeilijk benoemen in welke richting ze zich verder willen bekwamen.

In een ESF-project werkte JES in 2015 aan een digitale tool die de persoonlijke leer- en ervaringsloopbaan van haar medewerkers documenteert en hen in staat stelt om meer vat te krijgen op hun loopbaanontwikkeling. Onze Talentbox is een 'groeidosier' waarbij een medewerker zijn of haar verhaal doorheen de loopbaan op JES verder opbouwt. Dat moet ons toelaten om op het niveau van de individuele werknemers innovatieve leertrajecten uit te bouwen, zonder de organisatiebelangen uit het oog te verliezen. Samen met deze toolbox ontwikkelt JES methodieken die zowel de leidinggevers als de medewerkers ondersteunen bij het gebruik van de tool en dus ook bij de loopbaanplanning van medewerkers.

Met een testtraject waarbij een zestigtal JES-werknemers betrokken waren, slosten we de ontwikkelingsfase eind 2015 af. Zonder ons vast te pinnen op een strikte ti-

ming voorzien we deze belangrijke stappen vanaf 2016:

- > In eerste instantie is de doelgroep het personeel van JES, maar het is de ambitie om de opgedane expertise en ervaring te delen met collega-/partnerorganisaties uit het ruime werkveld.
- > Wat hebben werkgevers nodig om voor een (ex-) JES-werknemer te kiezen? We willen de 'employability' van onze medewerkers vergroten, binnen en buiten ons werkveld. Bijzondere aandacht gaat dan naar de laaggeschoolde medewerkers.
- > Kunnen we uit het gebruik van de talentbox afleiden wat belangrijke vragen rond competentieontwikkeling én -herkenning zijn? Welke extra vormingskansen moeten we als werkgever voorzien?

Maar genoeg over onze intenties, we willen weten of die Talentbox werkt. In de tweede helft van 2015 heeft een grote groep JES-medewerkers de toolkit uitgetest. Aan onze competentiespecialist **Jeroen** vragen we hoe dat ging.

Wat hebben we uit de testfase geleerd?

Jeroen:

Vooraf stelden we alle testpersonen deze vraag: 'Hou je iets bij over je loopbaan op JES?' Bij slechts 3 medewerkers was dat het geval. Nu een testgroep met meer dan

60 personeelsleden een tijdlang bezig is geweest om op een laagdrempelige manier de eigen loopbaan op JES te documenteren, heeft dat een groot effect op de manier waarop die medewerkers naar hun ontwikkeling op JES kijken.

Hoezo? Hoe kunnen we dat dan zien?

Jeroen:

We merken het op evaluatiegesprekken bijvoorbeeld. De medewerkers uit de testgroep hebben meer dan voorheen nagedacht over de competenties die bij hun job passen, over wat ze nodig hebben om in hun job ondersteund te worden. Ze kijken meer vooruit in hun loopbaan, denken meer na in functie van hun ontwikkeling als beroepskracht...

Welke toekomst hebben we voor de Talentbox voorzien?

Jeroen:

In 2016 gaan we de Talentbox met alle JES-medewerkers effectief gebruiken. We maken tijd vrij voor aanpassingen en als we bugs ontdekken moeten die eruit. In de loop van 2017 onderzoeken we of dit instrumentarium ook voor andere organisaties betekenisvol kan zijn.

Jeroen Bels (37)

Stafmedewerker competentiebeleid bij JES. Coach in het competentiegericht werken en projectontwikkelaar.

Voorbestemd om wielrenner te worden maar het werd een carrière in het historisch verteltheater.

JES gaat internationaal: 4 windstreken, 4 steden

Naar aanleiding van 30 jaar JES organiseerden we een reeks feestmomenten en brachten we een stripverhaal uit waarin ons werk naar de verre toekomst gekatapulteerd werd (in 2044 werken we met minderjarige klimaatvluchtelingen, zo blijkt).

Voor onze medewerkers hadden we iets

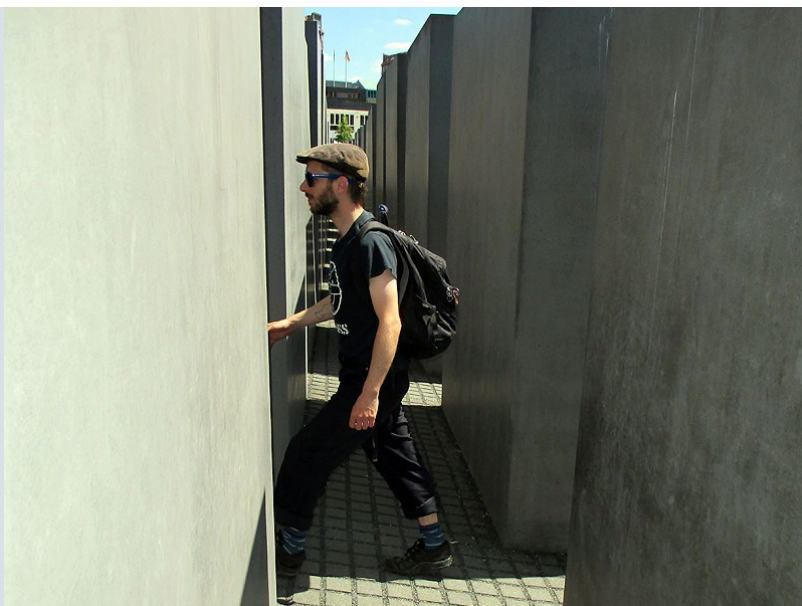
heel bijzonders in petto. De obligate vormingsdriedaagse in één of andere Vlaamse uithoek werd ingeruild voor een internationale driedaagse. Kwestie van ons te laten inspireren en ons Europese netwerk verder uit te bouwen. Niet minder dan 97 JES-medewerkers splitsen zich op in 4 grote delegaties en bezochten in dezelfde week Berlijn, Marseille, Tallinn en Leeds.

Hieronder gaat het niet over het plezier dat we aan deze reizen hebben beleefd, dat zou alleen maar onnodig jaloezie wekken. In tegendeel, we proberen iedere keer de kern te vatten van wat we gezien en geleerd hebben.

Berlijn

Met het jongerenwerk in Berlijn zijn we al langer vertrouwd, we werkten eerder samen met de Jugend- und Familienstiftung des Landes Berlin. Berlijn blijft voor ons een referentiestad. Een 'kleurig doorbakken meltingpot' en een bakermat voor sociaal-cultureel werk met veel ruimte voor innovatie, creativiteit en bottom up-projecten in de publieke ruimte.

Een vrijwilligerswerking die programma's maakt voor een lokale radio- & televisiezender (berlinimpuls.de), alternatieve cultuurcentra, een gedurfde reconversie van de oude luchthaven Tempelhof naar een publiek speelterrein, een alternatieve stadstuin (Prinzessinnengarten), een slagkrachtige organisatie voor straathoekwerk (www.gangway.de)... Naar Berlijn kan je vaak terugkeren en telkens nieuwe dingen zien.

Aansluitend maakten we ook kennis met een beleidscultuur waarin het labo gehalte van de stad erkend en gestimuleerd wordt. Er ontstaat dan een soort van 'open

random space, fysiek of denkbeeldig, waarin lokale initiatieven en projecten op een spontane en intuïtieve kunnen ontstaan en werken.'

Tallinn

Onze medewerkers in Tallinn kwamen met een heel andere ervaring terug. Zij zagen een land dat nog erg op zoek is naar zichzelf en een jeugdwerk dat nog in de kinderschoenen staat.

Of om de woorden van de oude taxivrouw onderweg naar de luchthaven te citeren: *'In de overgang van het communisme naar het*

kapitalisme zijn we plots van het ene extreem naar het andere moeten overschakelen... Hier wordt getimmerd aan een Europese toekomst maar tegelijkertijd dragen we ons Sovjetverleden nog mee'.

Hier en daar konden we een glimp opvangen van initiatieven die aansluiten bij onze kijk op jongerenwerk (participatief, groepsdynamisch, kritisch), maar even vaak kregen

we sterk aanbodgerichte of van bovenuit geregisseeerde werkingen te zien.

Onze JES-tonians in Tallinn kregen nogal wat powerpointpresentaties te verwerken. Ter compensatie gaven zij zich over aan de nationale sport Kiiking, een schommel waarmee je 360° rond kan draaien.

Quote van een JES-medewerker: *'Wij willen ook zo'n schommel!'*

Marseille

De grootste JES-delegatie streek neer in Marseille, mythische stad aan de Middellandse Zee en op het moment van ons bezoek de bakoven van Europa. Invalshoeken voor deze uitwisseling waren vindplaatsgericht & wijkgericht werken, sport en de coaching van kwetsbare en werkloze jongeren. Kortom, invalshoeken die sterk aansluiten bij het werk van een grote groep JES-medewerkers.

Wat we onthouden hebben, zit misschien meer in ons aanvoelen dan in de kennis die we meekregen.

Marseille is een stad met uitdagingen die zo mogelijk nog groter zijn dan die in onze steden: armoede, een drugsproblematiek, een torenhoge (jeugd-) werkloosheid, criminaliteit, no go zones... (*'Il ne faut pas y aller, c'est trop dangereux'*)

Een stad met weinig openbare speel- en leefruimte ook, het lijkt erop dat hier een beleid wordt gevoerd dat zoveel mogelijk wil vermijden dat inwoners buiten samenkomen.

Maar tegelijkertijd hebben we wel jeugdwerkers naar ons hart ontmoet: een beetje 'sympathiek anarchistisch', zeer begaan met het welzijn van kinderen en jongeren, kleinschalig inzetend op kwaliteit eerder dan op kwantiteit.

Leeds

'Zo gierig als de Schotten maar zonder de Schotse gastvrijheid.', zo worden de inwoners van Yorkshire genoemd. Nou dat viel anders best wel mee. Onze begeleiders van Everything is Possible liepen zich het vuur uit de sloffen om ons rond te leiden langs een aantal 'providers' van alternatieve onderwijstrajecten. Die moeten ervoor zorgen dat jongeren die om één of andere reden

hun schoolcarrière zien vastlopen, niet uitstromen zonder kwalificatie.

En daar lijken ze ook in te lukken. Een goed uitgangspunt is dan dat het systeem heeft gefaald (en niet zozeer de betrokken jongere), de 'drive' van de jongerenbegeleiders en een doordacht programma doen de rest. Soms zijn de alternatieve onderwijsvoorzieningen 'inclusief' (een herinschakeling binnen het reguliere onderwijs), soms krij-

gen jongeren een alternatief onderwijsaanbod tout court.

Straf zou je denken, ware het niet dat die initiatieven zonder uitzondering moeten opereren in een erg commerciële en concurrentiële omgeving. De jeugdwerker als kapitalistisch ondernemer, zo hadden we het nog nooit bekeken.

Nieuwe jeugdcentra in het Antwerpse

Rozemaai en Luchtbal

Vooraf een korte schets: Rozemaai en Luchtbal zijn sociale woonwijken in het noorden van het district Antwerpen. De wijken zijn niet helemaal vergelijkbaar, Rozemaai heeft zich pas ontwikkeld vanaf de jaren '70, de geschiedenis van Luchtbal gaat terug tot de jaren '20 toen er een tuinwijk ontstond. Alhoewel ze beiden deel uitmaken van het district Antwerpen, sluit Rozemaai fysisch en functioneel eerder aan bij Ekeren. Rozemaai telt minder dan 2000 inwoners, Luchtbal telt er ongeveer 5.600.

Verder hebben de wijken een aantal overeenkomsten: hoogbouw met sociale huurwoningen, een aparte ligging langs grote verkeersassen, genoeg open ruimte maar die heeft een *'onbestemd karakter, is functioneel noch kwalitatief ingericht en biedt nauwelijks beleavings- en verblijfs waarde.'*⁷ De bevolking in beide wijken is jong (ongeveer 30% is jonger dan 20 jaar) en zeer divers samengesteld. De werkloosheidscijfers liggen er beduidend hoger dan het Antwerpse gemiddelde.

Met masterplannen voor Rozemaai en Luchtbal heeft stad Antwerpen inmiddels een proces op gang gebracht waarbij tegemoet gekomen werd aan een aantal verzuchtingen van de bewoners. JES speelde een belangrijke rol in dat proces. We voor-

zagen in de wijken een jeugdwerkaanbod en betrokken kinderen en jongeren bij de ontwikkeling van de publieke ruimte. In de Luchtbalwijk hebben we sinds kort ook een medewerker die wordt ingezet om jongeren te coachen naar werk of opleiding. In een stereotiepe opvatting zijn sociale woonwijken ook probleembuurten, plekken waar je aanbelandt maar indien mogelijk ook weer wegtrekt. De opgemerkte bedrijvigheid van de jongeren die we in de voorbije jaren konden mobiliseren, droeg bij tot een correctie van dat imago. Zo maakten we kunst met restafval uit de woonblokken (Rozemaai), zorgden we voor een bouw-speelplaats tijdens de zomermaanden (Rozemaai), bouwden we het eerste freerunnersparcours van Vlaanderen (Luchtbal)... De eersten die merken dat er wat beweegt in een wijk zijn uiteraard de buurtbewoners zelf. De GVA (07/02/2015) verzamelde in een artikel enkele getuigenissen uit de Luchtbalwijk⁸. Het artikel hing een tijdlang aan onze muur omdat ze het verbeterde klimaat in de wijk verbinden met de inzet van de organisaties die er actief zijn.

In Rozemaai werkten we tot voor kort in containers die dienst deden als atelier- en ontmoetingsruimte. In Luchtbal werkten we eerder vindplaatsgericht en maakten we gebruik van een aantal voorzieningen zoals de sporthal, het CC of ... de lokale wasserette. Bij regenweer is dat een ontmoetingsplek voor tieners, zo bleek tijdens een rondleiding door één van onze jeugdwerkers.

Beide wijken kregen in 2015 nieuwe jeugdinfrastructuur en dat opent voor de jeugdwerkers van JES uiteraard geheel nieuwe perspectieven.

De Tampico-site is een groenzone in de Luchtbal-wijk, op 13/01/2016 werd er een nieuw en tijdelijk jeugdcentrum geopend. Dat was de bekroning van een participatieproces in 2015 waarbij JES jongeren liet samenwerken met het architectenbureau 'Met zicht op zee', zowel in de concept- als in de uitvoeringsfase.

Voor dit tijdelijke jeugdcentrum werden beschilderde zeecontainers gebruikt. Een permanent jeugdcentrum zal in 2018 de deuren openen.

⁷ citaat uit het masterplan Rozemaai uit (2009). Hoezo geen beleavingswaarde? In 2012 vonden in Rozemaai de Europese kampioenschappen minigolf plaats.

⁸ www.jes.be/mijnPlaats/bijlagen/luchtbal.pdf

Na 15 jaar plannen werd op 27/05/2015 het jeugd- en ontmoetingscentrum Rozemaai geopend, ineens staat daar nu de meest hippe infrastructuur die door JES (en wekelijks door zo'n 200 kinderen) wordt gebruikt.

Aan coördinator **Koen** vroegen we wat anno 2016 de **belangrijkste uitdagingen** zijn voor ons werk in Rozemaai en Luchtbal. Alhoewel onze medewerkers uit beide wijken nauw samenwerken, moeten we de situatie in die wijken afzonderlijk evalueren.

In Rozemaai is JES de enige organisatie met een aanbod voor jongeren, en zolang de complementaire 'ontmoetingsfunctie' van het nieuwe centrum niet uitgewerkt wordt, zijn we feitelijk ook de enige gebrui-

ker in dit nieuwe 'jeugd- en ontmoetingscentrum'.

Onze jeugdwerkers zijn erin geslaagd om in deze wijk een aanbod op punt te stellen waarmee verschillende groepen aan hun trekken komen.

Het kan vreemd klinken maar er is een uitdaging ontstaan rond een groep vrijwilligers die sinds 2012 de werking mee hebben uitgebouwd. Die vrijwilligers zijn inmiddels bovenlokaal actief, hebben zelf verwachtingen die vooruit lopen op een 'basic' jeugdwerkeraanbod en zijn zo sterk gegroeid dat ze (te) dominant aanwezig zijn.

In Luchtbal moeten we bij een evaluatieoefening meer nuances aanbrengen, in die wijk zijn ook veel meer spelers actief. De

nieuwe containers worden omarmd als een ontmoetingsplek voor + 16-jarigen, op dat vlak maken we een grote sprong vooruit. Een aandachtsgroep is die van de kattenkwaadleeftijd (11-12 jaar): zij vallen wat tussen de verschillende werkingen in. Op te merken valt dat Luchtbal procentueel dubbel zoveel min-12-jarigen heeft dan andere Antwerpse wijken.

Een andere groep die onvoldoende bediend wordt is die van de jonge twintigers. Zij hebben niet zozeer behoefte aan een verder gezet jeugdwerkeraanbod, maar nog wel aan een plek om elkaar te ontmoeten en aan initiatieven die hen toeleiden naar werk. Vanaf 2016 heeft JES in de wijk wel een vindplaatsgerichte werker met die opdracht.

Tenslotte ligt er nog een uitdaging die (in beide wijken) te maken heeft met het personeelsverloop op JES. Het team dat meerdere jaren in dezelfde samenstelling functioneerde was erg complementair, met medewerkers die elk uitblonken in andere aspecten van ons werk: een vindplaatsgerichte aanpak, de structurering van ons aanbod, de diversiteit van ons bereik... In de nieuwe samenstelling moeten we op zoek naar een nieuw evenwicht en dat zal wat tijd vergen.

Koen Beckx ⁽³⁵⁾

Coördinator van onze Antwerpse werkingen in Rozemaai, Luchtbal en Deurne. Recent gespot achter een dj-tafel met het hele 'Tien Om Te Zien'-repertoire.

Jeugdverblijfscentrum De Waterman: stedelijke uitdagingen en toekomstplannen

Ons Brusselse jeugdverblijfscentrum de Waterman doet al 20 jaar dienst als een uitvalsbasis voor jeugdgroepen die Brussel willen ontdekken.

We beschikken er over een 70-tal bedden, drukbezette bedden ook want ieder jaar is het centrum goed voor ongeveer 12.000 overnachtingen.

De grootste gebruikerscategorieën zijn jeugdwerkgroepen (30 % in 2015) en onderwijsgroepen (61% in 2015). Bijna de helft van alle onderwijsovernachtingen komen op rekening van de 'stadsklassen': hier krijgen kinderen uit de derde graad van het basisonderwijs gedurende enkele dagen een hoofdstedelijk bad. Opgebouwd rond verschillende thema's (cultuur en interculturaliteit, publieke ruimte en mobiliteit, stedelijke geschiedenis ...)

teit, stedelijke geschiedenis ...) maken ze dan grondig kennis met Brussel. Die kennismaking verloopt zeer actief, gaat de toeristische trekpleisters niet uit de weg maar probeert kinderen ook in contact te brengen met de onbekende (en vaak ook onbeminde) kant van de stedelijke realiteit.

Houston, we have a problem.

Op 24 mei 2014 werd Brussel opgeschrikt door een aanslag op het Joods Museum, eind 2015 zorgden aanslagen in Parijs voor het optrekken van het dreigingsniveau voor het Brussels Gewest naar het maximumniveau.

Daartoe aangezet door (over-) bezorgde ouders die Brussel niet langer een veilige

bestemming achtten, gingen scholen in veelvoud over tot de annulatie van hun verblijf en bleven nieuwe boekingen uit. 2015 sloten we alvast af met een 1.000-tal overnachtingen minder dan verwacht.

Uiteraard heeft dat gevolgen voor het runnen van een verblijfscentrum. We kampen met een aantal financiële consequenties, bovendien is de uitbating van het centrum nauw verweven met onze beroepsopleidingen die gewoon doorlopen.

Maar op zich is dat niet onze grootste zorg, met enige verbeeldingskracht krijgen we die problemen wel opgelost. We liggen veeleer wakker van de kwalijke reputatie die Brussel - en dan zeker onze thuisgemeente Molenbeek - met zich meesleept. We vinden het hoogst problematisch wan-

neer mensen zouden vinden dat Brussel niet langer een geschikte leeromgeving voor kinderen kan zijn.

En omdat we ons daar niet bij neerleggen, schreven we (in januari 2015 reeds) een open brief aan alle scholen⁹.

In die brief benadrukten we:

- > de meerwaarde van Brusselse stadsklassen. Hoe boeiend de kennismaking is *'met deze smeltkroes van gemeenschappen, nationaliteiten, denkwijzen en levenswijzen'*.
- > onze vastberadenheid. Laat niemand kinderen een kennismaking met *'dit lappendeken van verscheidenheid'* ontzeggen.
- > onze bezorgdheid. Scholen kunnen gerust kunnen zijn. Onze coaching hebben we toevertrouwd aan *'mensen die de stad door en door kennen, aan stadsgidsen die het welzijn en de veiligheid van de kinde-*

ren ten allen tijde voorop stellen'.

Aan **Wies**, beheerder van ons jeugdverblijfscentrum en verantwoordelijk voor de stadsverkenningprogramma's, vroegen we hoe hij ons Brusselstrijderschap ziet evolueren.

Hebben wij een strijdplan?

Wies

Tot nu toe hebben we nooit promotie moeten maken voor ons verblijfscentrum, het liep steeds helemaal vol zonder dat we daar moeite voor moesten doen. Dat is veranderd.

Op de korte termijn - en daar zijn we intussen mee bezig- gaan we actief op zoek naar nieuwe klanten. We doen dat door de baan op te gaan, door de unieke profilering van ons verblijfscentrum in de verf te zetten en door te werken aan een verbeterde zichtbaarheid van ons aanbod (op het in-

ternet bijvoorbeeld). We merken ook dat onze klanten (met inbegrip van de ouders van schoolkinderen) intussen wat rustiger reageren op alle ontwikkelingen van de afgelopen maanden. Er komen weer nieuwe boekingen bij, de annulatiegolf is stilaan voorbij.

En op de lange termijn?

Wies

De langere termijn bereiden we voor met een beleidsplan 2017-2021, en we onderzoeken op dit ogenblik verschillende opties. Zo blijven we rotsvast geloven in onze stadsklassen voor het onderwijs maar misschien kunnen we ook varianten uitwerken voor andere doelgroepen zoals het jeugdwerk. In een andere denkoefening worden we zelf een aanbieder van jeugdvakanties en stellen we niet enkel meer onze infrastructuur ter beschikking maar ook een breder aanbod.

⁹ www.jes.be/blog/60

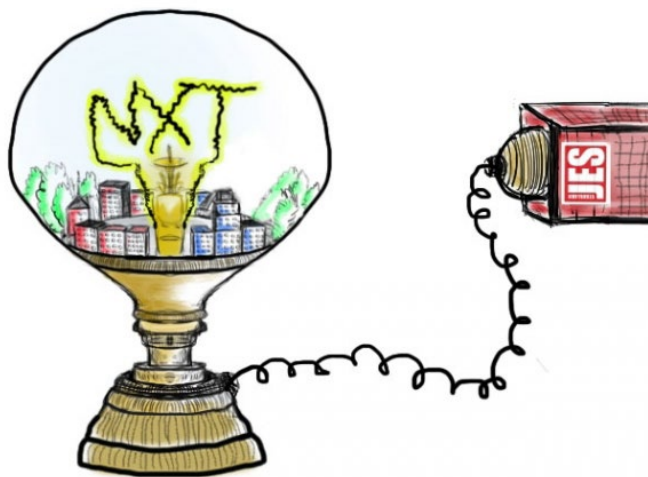
Wies Moriau (33)

Beheerder van ons Brussels jeugdverblijfscentrum De Waterman en verantwoordelijke voor onze programma's rond Brusselse stadsverkenning (hier in één van de kamers van het verblijfscentrum).

Koppig pleitbezorger voor een liefdevolle relatie met onze hoofdstad. Kenner van haar kleine hoekjes.

NXT: de volgende stap voor jon- ge Brusselse werklozen

Ruim 15% van de Brusselse jongeren tussen 18 en 30 zou een 'NEET' zijn: Not in Education, Employment, nor Training.

Het is een groep die ons zorgen moet baren, want in de cruciale fase waarin jongeren doorgaans een beroepsloopbaan starten, dreigen NEET-jongeren hun aansluiting met de arbeidsmarkt compleet te verliezen. Maar een remedie ligt niet voor de hand. Dit is een groep die niet zomaar heropgevoist kan worden. Niet enkel gaat het om jongeren die soms moeilijk te detecteren zijn, ze hebben doorgaans een moeilijk parcours achter de rug. Hun vertrouwen in onze instellingen is verdampt en maakt plaats voor het gevoel uitgesloten te worden. Zelfuitsluiting maakt de cirkel dan rond: *'Waarom zouden we moeite doen als er voor ons toch niks te rapen valt?'*

Met dit soort veralgemeningen moeten we echter wat voorzichtig zijn, NEET-profielen kunnen onderling sterk verschillen. Wanneer jongeren nog sterke banden hebben met familie, jeugdorganisaties, sportclubs ... zorgt dat voor een heel ander uitgangspunt dan bij jongeren die weinig betekenisvolle banden hebben. In die tweede groep is het defaitisme groter, zien we vaker een moeilijk te ontwarren knoop met dremfels en problemen allerlei. In dat geval zal

de weg naar werk of opleiding hier en daar omgeleid moeten worden en staan we voor een traject dat veel langer zal duren.

In de loop van 2015 hebben we op JES het programma 'NXT' in de steigers gezet. Eerst hadden we groen licht nodig van het ESF om operationeel te worden binnen het YEI-NL programma (Youth Employment Initiative). Vanaf 1 september 2015 zijn we ook effectief van start kunnen gaan.¹⁰

Dit is onze doelstelling: op twee jaar tijd willen we actief op zoek gaan naar 500 jongeren. Met 420 daarvan willen we een concreet actieplan uitstippelen en een oriëntatietraject afleggen. Finaal willen we een doorstroming realiseren van 210 jongeren naar een opleiding, het onderwijs, stage of werk.

We zijn daarvoor actief in een aantal Brusselse wijken met hoge jeugdwerkloosheidscijfers. De methode die we hanteren klinkt als een popsong uit de sixties: find, bind, mind. Voor de coaching van NXT-jongeren stellen we geïntegreerde JES-teams samen met straathoekwerkers, jeugdwerkers, instructeurs en trajectbegeleiders.

¹⁰ Het Yei-programma werd mee geïnspireerd door onze ervaringen met arbeidscompetentiebegeleiding in Antwerpen (ACB). De methode schreven we uit in de publicatie 'Tussen straat en loket' (2014): www.jesexperts.be/downloads/097.pdf

FIND

Wie zoekt, die vindt. Vindplaatsgericht werken lijkt de aangewezen manier om met deze jongeren contact te leggen. De *do's-and-don'ts* van outreachend werken zijn ons vertrouwd, want JES heeft een jarenlange ervaring met straathoekwerk, vindplaatsgericht jeugdwerk, jongerenparticipatie in de publiek ruimte... Bovendien zijn we al langer thuis in een aantal Brusselse aandachtswijken.

MIND

Dit is een oriëntatiefase, waarin jongeren proeven van verschillende activiteiten, zin krijgen om dingen te ondernemen en zicht krijgen op en werken aan competenties. Maar zoals eerder vermeld kan de stap naar opleiding of werk in deze fase nog uitgesteld of omgeleid worden als er eerst een nood is om multi-problematische situaties te ontwarren, te wennen aan een nieuwe leeromgeving en zelfvertrouwen op te doen.

Het instrument om de oriëntatiefase te sturen is een actieplan dat opgesteld wordt in functie van jobperspectieven: *'Wat kan ik?', 'Wat wil ik kunnen?' en 'Hoe denk ik dat in een afgebakende periode voor mekaar te krijgen?'*

BIND

In deze fase worden keuzes gemaakt, werken we aan een resultaat, bereiden we een doorstroming voor naar opleiding of werk.

In deze fase zijn onze trajectbegeleiders aan zet en zij combineren twee expertises:

- > Ze kunnen jongeren motiveren en doelgericht coachen door administratieve drempels op te ruimen, sollicitatiegesprekken voor te bereiden en contacten met potentiële werkgevers of opleidingsverstrekkers te leggen.
- > Ze beschikken over een uitgebreide kennis van de opleidingsmogelijkheden en tewerkstellingskansen in het Brussels Gewest.

De eerste NEET-jongere in het NXT-project werd geregistreerd op 26 oktober. Vandaag (30-04-2016) staat de teller op 61.

Te vroeg voor een evaluatie maar benieuwd naar een aantal indrukken bij de start, zochten we projectverantwoordelijke **Dorien** op.

Kan je iets zeggen over het profiel van de jongeren?

Dorien:

Om in aanmerking te komen voor NXT mogen jongeren niet actief begeleid worden door Actiris (de Brusselse Dienst voor Arbeidsbemiddeling), dus dat hebben ze gemeen. Maar verder lopen de profielen nogal uiteen. Sommige jongeren hebben slechts een klein duwtje nodig, ze zijn niet noodzakelijk kortgeschoold maar zijn 'even de weg kwijt'. In die gevallen volstaat een kort oriëntatietraject.

Aan de andere kant - en dan gaat het vooral om jongeren die instromen via het straathoekwerk - staan we voor een traject dat veel intensiever is en langer zal duren.

Werden we op de één of andere manier verast? Op welke vragen of uitdagingen waren we niet voorzien?

Dorien:

De groep jongeren die ons inmiddels een hulpvraag stelde is drie keer zo groot dan de jongeren die we strikt genomen 'mogen' coachen. Het gaat dus om jonge werkzoekenden die wel een 'actief dossier' hebben bij Actiris, maar toch op ons een beroep willen doen. Het is een probleem dat we ondertussen al hebben aangekaart en waar-

voor we reeds een afspraak met Actiris hebben gemaakt.

In het NXT-project werden JES-werkingen aan mekaar gekoppeld die doorgaans een eigen koers varen. Is dat makkelijk samenwerken?

Dorien:

JES-werkingen hebben hun eigen routines en een eigen manier van communiceren, dus dat was even aanpassen. De verschillen zijn ook te verklaren door het kader waarbinnen gewerkt wordt. Om een voorbeeld te geven: in onze opleidingsprojecten zijn cijfergegevens over bereik en doorstroming erg belangrijk want onze financiering is daaraan gekoppeld. Wat dat betreft hebben jeugdwerkers en straathoekwerkers een grotere marge.

Waar liggen op dit ogenblik de prioriteiten?

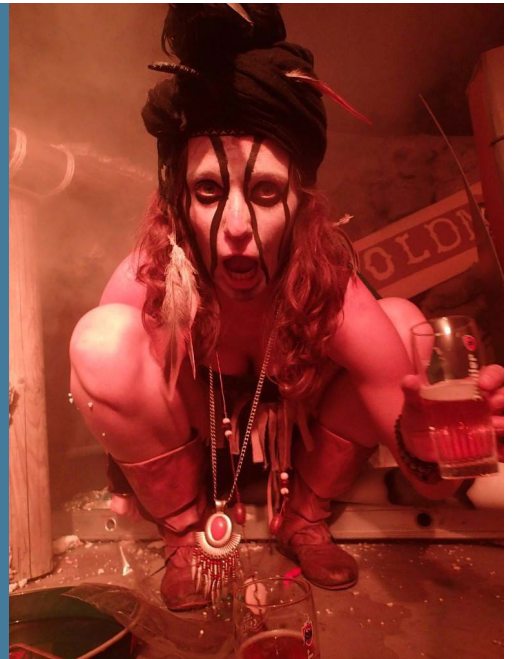
Dorien:

Op de ontwikkeling van aangepaste en doelgerichte methoden. Zo werken we aan een oriëntatiemodule voor de individuele coaching van NEET-jongeren, binnenkort proberen we ook een groepstraject uit in een screeningsweek voor 18-25 jarigen.

Dorien Podevijn (28)

Voorheen instructeur, nadien projectverantwoordelijke in onze Brusselse opleidingen.

Bezige bij in het Aalsterse verenigingsleven en dus "carnalist tot in de kist".

De impact van jeugdparticipatie: 10 jaar Yota op de site van Tour & Taxis

Tour & Taxis was een goederenstation (30ha) in de Brusselse havenwijk. Door de eenmaking van de Europese markt verloor de site in de jaren '90 haar bestaansreden, de herontwikkeling¹¹ voorziet een gemengde stadswijk met bedrijvencentra, beurzen en evenementen, park en woonwijk.

De site ligt tussen twee 'quartiers chauds': de Maritiemwijk en de Maria-Christinawijk. Het gaat om verouderde stadswijken met weinig open ruimte, een jonge en divers samengestelde bevolking, een hoge jeugdwerkloosheid... en een kwalijke reputatie.

Yota is sinds 2002 de Brusselse 'participatiewerking' van JES (toen nog onder de benaming 'Kinderforum'). Op eigen initiatief of op vraag van anderen organiseert Yota inspraakprocessen met kinderen en jonge-

ren. Vooral de plaats van die groepen in de publieke ruimte was van in het begin een prioriteit.

Dat we in 2006 met Yota actief werden op en rond de Tour & Taxis-site is geen toeval. Het is één van de grootste stadsontwikkelingsgebieden in het Brusselse Gewest.

Hierna volgt een tijdslijn en we gebruiken ze louter ter illustratie van 10 jaar groei.¹² Die groei is overigens typisch voor vele JES-werkingen. Ieder jaar wordt de rol die we willen spelen net iets anders gedefinieerd en wordt de lat waar we over willen net iets hoger gelegd. Na 10 jaar stel je dan natuurlijk vast dat zo'n werking een complete metamorfose onderging, en kijk je wat meewarig terug op de goede bedoelingen en het gestuntel uit de beginperiode.

In het geval van Yota startten we op Tour & Taxis 10 jaar geleden met een initiatief van stadsacupunctuur. Een bouwspeelplaats met kinderen zorgde voor een tijdelijke transformatie van de site en voor een betrokkenheid van bewoners op de ontwikkelingen die zich toen aankondigden.

10 jaar later hebben we met Yota erkenning gekregen als een spreekbuis voor jongeren, hebben we tal van verbindingen gelegd met andere voorzieningen in de wijk en zorgden andere JES-werkingen voor een complementair aanbod (vrijtijd, werk, opleiding). En in zekere zin komen we met Yota vandaag terug uit bij een gelijkaardige vraagstelling als 10 jaar geleden: 'Welke (pioniers-) rol kan een participatiestructuur spelen?', maar deze keer op een site die volop verbouwd wordt en met jongerenwerk dat zich in de wijk verankerd heeft.

¹¹ De Extensa Group ontwikkelt de site volgens richtlijnen die met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en Stad Brussel zijn vastgelegd.

¹² Die tijdslijn bevat overigens niet alle Yota-realisaties want die zijn overal in het Brusselse Gewest terug te vinden. We beperken ons hier tot onze bedrijvigheid op en rond de site Tour & Taxis.

2006

Op een klein stukje van Tour & Taxis streken we neer met een bouwspeelplaats van één dag. Bouwspeelplaatsen zijn een goede manier om op een symbolische manier een stuk van de publieke ruimte op te eisen.

We organiseren ook een bevraging voor kinderen rond speelruimte in de wijk.

2007

Een groot stuk van de zomer blijven we aanwezig met een bouwspeelplaats en gaandeweg begint de site op de sloppenwijk van een derde wereldstad te lijken.

De wijken rond Tour & Taxis zijn erg schaars bedeed als het op speelruimte aankomt. Door de aanleg van een tijdelijke bouwspeelplaats willen we een signaal geven: de heraanleg van Tour & Taxis kan en moet de kans zijn om nieuw gecreëerde openbare ruimte ook een kindvriendelijke invulling te geven.

We krijgen bezoek van tal van prominenten waaronder minister Pascal Smet. Ook de pers tekent present.

2008

We mikken nu ook op een oudere leeftijdsgroep. Met jongeren van het nabijgelegen Willemsplein maken we een videoclip (Espace Vide), in een rapnummer geven ze hun eigen invulling van de site (waarbij ze ook de coffeeshop niet vergeten). De clip wordt meer dan 10.000 keer bekeken op youtube.

Er wordt een richtschema¹ goedgekeurd voor de ontwikkeling van de Tour & Taxis-site. Yota wordt opgenomen in de lijst met 35 actoren die een rol opnemen in die ontwikkeling.

2009

De ingewikkelde procedures, de vele belanghebbenden én complexe structuur van het project voor Tour & Taxis maken het moeilijk om kinderen en tieners te betrekken bij de toekomst van de site.

We zoeken naar methoden om thema's zoals speelruimte, mobiliteit, de toegankelijkheid van voorzieningen... inzichtelijk en tastbaar te maken. We komen uit bij een combinatie van cartografie en multimedia (www.karakol.be).

2010

De wijken rond Tour & Taxis zijn ook schaars bedeed als het op sportinfrastructuur aankomt. Voor tieners voorzien we een sportaanbod (met golf, pannasoccer, fietsbanen...). We dopen de site tijdelijk om tot 'Urban Sport Center'.

¹ www.adt-ato.brussels.nl/strategische-zones/thurn-en-taxis

2011

We zijn dit jaar niet actief met een open jeugdwerkaanbod, we bereiden wel een andere - meer geïntegreerde - aanpak voor en consulteren daarvoor tal van jongeren en partners.

2012

Yotal coördineert een project voor participatie bij de herinrichting van het nabijgelegen Sint-Remplein (in opdracht van de gemeente Sint-Jans-Molenbeek). De opdracht bestaat uit de opmaak van een brede diagnose, de organisatie van participatieve workshops in overleg met het studie bureau en een terugkoppeling op het einde van de rit. Lokale jongeren worden hierbij benaderd als sleutelfiguren voor een positieve transformatie van hun wijk.

2013

De Yota-praktijk in de Maritiemwijk werd geselecteerd als case voor het interdisciplinair onderzoeksproject naar diversiteit en solidariteit (DIEGEM), een project van KUL, Universiteit Antwerpen, Hogeschool Gent, UGent, Luca.

JES-werkingen en partnerorganisaties werken steeds meer samen rond een geïntegreerd aanbod in een Maritiemwijk die op vele terreinen positieve impulsen nodig heeft. JES is er inmiddels multidisciplinair actief met een participatiewerking, een vrijetijdsaanbod en een vindplaatsgerichte werker die jongeren toeleidt naar werk of opleiding.

Enkele jongeren uit de wijk schrijven zich in voor onze opleiding preventiewerker, anderen volgden een vormingstraject als animator.

2014

Yotal is een partner in Parckdesign 2014, een evenement opgezet door Leefmilieu Brussel. Toen ontstond ook de sociale stadsboerderij 'Parckfarm', en dat is tot op vandaag een levendige ontmoetingsplek voor buurtbewoners.

In het kader van Parckfarm ondersteunde Yota het jongerencollectief Tcharmela.

Deze jongeren namen een rol op als begeleider van activiteiten voor kinderen en jongeren uit de wijk, als organisatoren van een kleinschalig muziekfestival, ze namen ook deel aan een debat over de toekomst van de Parckfarm en engageerden zich ook in de gemeentelijke jeugdraad.

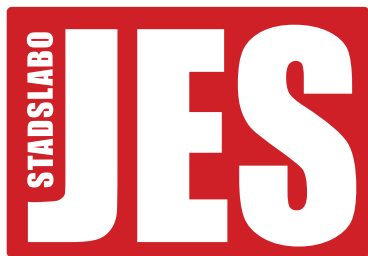

2015

De Brusselse regering presenteert een reeks werven om de Brusselse kanaalzone nieuw leven in te blazen (04/2015). We schrijven een opiniestuk (Brussel Deze Week) om daar een werf aan toe te voegen: Wanneer er (overigens terecht) geïnvesteerd wordt in de 'hardware' van een wijk, dan vinden we dat er ook een investering in de 'software' moet volgen: er is m.a.w. ook nood aan meer ondersteunend jeugdwerk en sociaal werk in de kanaalzone².

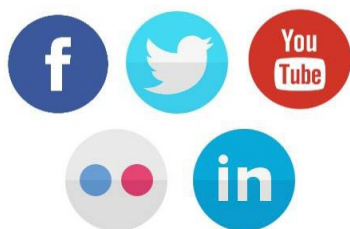
Op 12 oktober 2015 organiseren JES en Bral een info- en debatavond rond de toekomst van de site, alle keyplayers in het Tour & Taxis-dossier zijn dan aanwezig. De opkomst overtrof de meest ruime schatting, jongeren kregen ruimschoots de tijd om ook hun standpunten uiteen te zetten.

² <http://www.jes.be/blog/82>

Volg ons op de voet

www.jes.be

Met steun van

Een publicatie van
JES vzw

Werkhuizenstraat 3
1080 Brussel

D/2016/12.737/1

Verantwoordelijke uitgever: Patrick Manghelinckx
Kolenmarkt 66 - 1000 Brussel